

AL XI-lea CONGRES MONDIAL DE SOCIOLOGIE

New Delhi, 18—22 august 1986

În perioada 18—22 august 1986 se va desfășura la New Delhi, India, cel de al XI-lea Congres mondial de sociologie cu tema : *schimbare socială — probleme și perspective*.

Organizarea Congresului se realizează de către Asociația Internațională de Sociologie (AIS) în colaborare cu societatea Indiană de sociologie (SIS) prin Comitetul național indian de organizare (INOC) constituit de către SIS, organizația profesională a sociologilor indieni.

Programul științific sau academic precum și orientarea ideologică a Congresului mondial de sociologie urmează să se desfășoare într-o țară angajată într-un mare efort de modernizare și din acest punct de vedere reprezentativă pentru lumea a treia. India, cum se subliniază în Programul definitiv al Congresului adoptat prin consens de sociologii din întreaga lume, este o țară cu o istorie de peste 5 000 de ani, cu una dintre cele mai vechi civilizații din lume, „pământ asiatic care a devenit un mare bastion al democrației și una dintre cele nouă, cele mai industrializate țări din lume. În organizarea științifică a congresului au participat nemijlocit Societatea Indiană de sociologie și Comitetul național indian de organizare. În scrisoarea d-lui T. K. Osmmen, secretarul general al INOC, adresată Comitetului național român de sociologie, după ce se transmite o foarte cordială invitație de participare, se spune : „În mod fericit, tema Congresului « Schimbare socială : probleme și perspective » este de un acut interes pentru toți specialiștii indiferent de țară, originea sau locul lor de muncă”.

Problematica socială, economică, culturală și politică a celui de al XI-lea Congres mondial de sociologie se remarcă nu numai prin actualitatea temelor, stringente și acute pentru toate societățile lumii contemporane, dar și prin continuitatea demersului științific și opțiunilor ideologice ce se remarcă cel puțin din anul 1970.

În context, nu este lipsită de interes evocarea marilor probleme sociale, evident în primul rând a problemelor comune sau complementare specifice și societății mondiale, dar în special societăților naționale. Apreciem că nu-i deloc întâmplător și nu constituie un paradox faptul că, concomitent cu dezvoltarea sociologiei ca știință generală și universală, în ultimul deceniu asistăm la o renaștere și dezvoltare a școlilor naționale de sociologie ; analizele sociologice pertinente și marea rigoare științifică atestă că ideologia statelor naționale nu a avut un caracter temporar și nu a reprezentat o exacerbare a ideologiei care și-a găsit expresia radicală în practica socială inițiată de revoluția franceză și continuată pînă în epoca contemporană.

Astfel, cel de al VII-lea Congres mondial de sociologie (Sofia, 1970) a avut ca temă „Societăți prezente, societăți viitoare”. A fost începutul sfîrșitului nu numai a „marilor teorii” dar în special al celor două modele unice de dezvoltare în condițiile în care societățile se caracterizează printr-o mare diversitate culturală, antropologică și sociologică.

Congresul al VIII-lea (Toronto, Canada, 19—24 august 1974) dezbate tema „Știința și revoluția în societățile contemporane”. Este o încercare a comunității oamenilor de știință de a răspunde la gravele probleme ridicate de mișcările sociale de la sfîrșitul deceniului al șaptelea. Un răspuns responsabil și nu triumfalist din punctul de vedere al angajării social-politice a sociologiei și sociologilor. „Este semnificativ faptul — scriam după Congres — că aprecierile finale, inclusiv concluziile cu caracter prospectiv, nu au avut un caracter triumfalist, ci din contră, s-au evidențiat neîmplinirile și s-au precizat direcțiile prioritare în care sociologia trebuie să-și aducă o contribuție mai substanțială”¹.

Noul stadiu al revoluției științifice și tehnice, afectînd substanțial dezvoltarea tuturor societăților, lansează o provocare pentru toți, ridică o problemă dramatică : în ce direcție și cum se dezvoltă și se modernizează societăți atît de diferite ? Și Congresul al IX-lea alege ca temă a dezbaterilor : *Căile dezvoltării sociale*. O concluzie fundamentală, teoretico-sociologică și politică, ce s-a degajat din comunicări și intervenții, a fost aceea că modelul de dezvoltare întemeiat pe teoriile creșterii economice și ale modernizării (în fapt, două modele europocentriste proclamate ca universale și „unice”) nu mai poate fi susținut ca un model universal, în ultimii

¹ C. Nicuță, I. Iordăchel, *Al VIII-lea Congres mondial de sociologie*, în „Viitorul social”, nr. 4/1974, p. 817—821.

ani sociologia, ca și alte științe social-politice, punind în evidență disfuncțiile și consecințele sociale negative ale acestui model, inclusiv pentru societățile capitaliste dezvoltate”².

Consensul privind respingerea tratărilor speculative și dogmatice va caracteriza și lucrările celui de al X-lea Congres mondial de sociologie (Mexic, 1982), care va alege ca temă generală de dezbatere: „Teoria sociologică și practica socială”³.

Congresul mondial de sociologie din acest an, concentrându-se asupra problematicii schimbării sociale va aborda practic toată aria tematică a științei (în primul rând a sociologiei, dar și a celorlalte discipline științifice, în condițiile în care orientarea teoretico-metodologică este inter, multi și pluridisciplinară) și practicii sociale de organizare, conducere și planificare socială specifică societăților concrete. Și aceste dezbateri, indiferent de diferențe și opțiuni ideologice, au ca bază teza devenită axiomă: esența oricărei politici o constituie politica socială.

Este în fapt o legitimare a sociologiei ca știință a societății care-și justifică statutul în măsura în care este o știință a acțiunii sociale ce se afirmă în conformitate cu dezideratele raționalității, libertății și egalității sociale care trebuie să guverneze raporturile dintre subiecții sociali și la nivelul societăților naționale, dar și la nivelul societății mondiale într-o lume care este nu numai a independenței și suveranității națiunilor și popoarelor, dar și a interdependenței lor.

Problematica amplă a schimbărilor sociale va fi dezbătută în 6 simpozioane, fiecare organizând minimum 4 sesiuni: 1. teoriile sociologice și schimbarea socială (conceptualizarea structurii și schimbării sociale, subiecții și structurile sociale, timpul necesar redresării schimbării sociale etc.); 2. instituțiile sociale și schimbarea (schimbările sociale prin intermediul instituțiilor sociale și apariția instituțiilor, relațiile dintre instituțiile sociale, prevederi formale, trebuințe și soluții informale, controverse și confruntări asupra faptelor și valorilor în studiile comparative asupra schimbărilor sociale); 3. locul științei și tehnologiei în schimbarea socială (impactul pozitiv și negativ al dezvoltării științifice și tehnologiei asupra societăților, probleme ale controlului dezvoltării științifice și tehnologice, revoluția în informații și comunicații și impactul ei asupra structurilor puterii naționale și internaționale, știință, tehnologie și schimbări în valorile sociale); 4. aspecte sociale ale dezvoltării economice (semnificația sociologică a crizelor economice, vicimile schimbării economice, rolul statului în schimbarea economică, consecințele sociale ale internaționalizării economiei, căi alternative ale dezvoltării economice); 5. dimensiunea culturală a schimbării sociale (apariția, decăderea și resurecția conceptului de cultură, contradicții și continuități culturale în schimbarea socială, arii și definirea ariilor culturale, fețele în schimbare ale religiei, aspectele naționale ale schimbării sociale); 6. aspecte sociologice ale păcii, militarizării și soluționării conflictelor (sociologia păcii, mișcările pentru pace ca agenți de schimbare socială, valorile și soluționarea conflictelor, cauzele și consecințele militarizării).

În cadrul Congresului vor organiza dezbateri sistematice cele 38 Comitete permanente de cercetare ale AIS (până la 14 reuniuni pe toată durata de desfășurare a congresului): 1. forțele armate și soluționarea conflictelor (direcții în sociologia militară, armata și politica etc.); 2. economie și societate (probleme metodologice ale studiilor privind economia și societatea, originile și consecințele strategiilor de dezvoltare, statul și sectorul privat, instituțiile naționale și internaționale și politica socio-economică, elitele economice, dezvoltarea rurală în lumea a treia, corporațiile transnaționale și transferul tehnologiei, economii informale sau paralele, sociologia inflației, dezvoltarea economică și schimbarea culturală etc.); 3. sociologia (cercetarea) comunităților (stresul fiscal și politica urbană, dezvoltarea comunităților contemporane, migrația și alegerea reședinței etc.); 4. sociologia educației (producția și reproducția cunoștințelor, rolul statului în schimbarea educației, agenții schimbării educaționale etc.); 5. Relațiile între rase, grupuri etnice și minorități (contextele și direcțiile studiilor privind grupurile rasiale și etnice, perspectiva marxistă asupra etnicității și naționalismului, statul ca sursă a schimbărilor etnice, ordinea economică internațională și cercetările etnologice, rasă, etnie și educație etc.); 6. sociologia familiei (conflicte în familie, schimbări în structura familiei, problemele socializării, politica socială și familia etc.); 7. Viitorologia (consecințe sociale ale noilor tehnologii pentru viitor—munca, viața privată, viața culturală, serviciile publice, practica socială și transformarea socială); 8. Istoria sociologiei (castele și clasele sociale, ideologiile rasiste, noile religii occidentale, conceptele societăților orientale în istoria sociologiei, sociologii și viața publică, sociologii și fascismul, tradițiile naționale în sociologie, pacea, războiul și naționalismul în istoria sociologiei); 9. sociologia practicii transformării sociale (teorii individualiste și structuraliste ale schimbării sociale, sociotehnică: consecințe sociale organizaționale ale noilor tehnologii în societatea postindustrială, orientarea participării cercetării în practică, dependență, dezvoltare și transformare socială) etc.; 10. participare, control muncitoresc, autogestione (rolul statului în respectarea democrației industriale, sindicatele și democrația industrială, organizarea capitalului și democrația economică, rolul com-

² Ion Iordăchel, Șt. Costea, *Căile dezvoltării sociale: confruntări de idei la cel de al IX-lea Congres mondial de sociologie în „Viitorul social”*, nr. 4/1978, p. 671—682.

³ Ion Iordăchel „Viitorul social” nr. 1, p. 9—17, 1983.

petenței în participare, autogestiune și control muncitoresc, organizațiile și șansele democrației industriale, etc.); 11. sociologia bătrâneții (bătrânețea și politica publică, muncă și pensionare, familia și întreținerea intergenerațională, standardul de viață, economia și dimensiunile bunăstării bătrâneții, integrarea socială a vîrstnicilor: roluri ajutătoare în perioada pensionării etc.); 12. Sociologia dreptului; 13. Sociologia timpului liber (sociologia loisir-ului și teoria sociologică, loisir-ul și schimbarea socială, munca și timpul liber în țările dezvoltate, timpul liber și modurile de viață, timpul liber și criza economică, timpul liber, dezvoltarea culturală și politica socială; timpul liber, turismul și dezvoltarea economică, timpul liber și instituțiile politice, probleme metodologice și proiecte internaționale de cercetare comparativă asupra timpului liber etc.); 14. Sociologia comunicațiilor, cunoașterii și culturii (receptarea mediilor, tehnologii ale informației și comunicației, mit și imagine, participare, mișcare și media, noi direcții în studiul limbajelor și ideologiilor, TV — discurs între informație și cultură, presa și opinia publică, muzica populară și societatea, seriile TV și narațiunea etc.); 15. Sociologia medicinei (contribuțiile sociologiei medicinei la sănătatea și la serviciile sanitare, echitatea socio-economică și sănătatea, studii comparative asupra sistemelor sanitare din națiunile industrializate etc.); 16. Sociologia mișcărilor naționale și imperialismului (libertatea națională și pacea mondială, puterile mondiale și pacea mondială, conflictele regionale și pacea mondială etc.); 17. Sociologia organizațiilor; 18. Sociologia politică (legitimarea bunăstării, alegerile în țările dezvoltate, problematica ordinii sociale și guvernele, surse de legitimare a puterii etc.); 19. Sociologia sărăciei, bunăstării și politicii sociale (schimbare socială și politică socială, politici sociale neconservatoare alternative, implicații ale schimbărilor structurale pe piața muncii pentru politica socială, sărăcia și politica socială, sărăcia lumii a treia și sistemul capitalist mondial, femeia și politica socială, modernizarea, politica socială și statutul femeilor în țările dezvoltate, vîrsta și politica socială etc.); 20. Sociologia sănătății mentale; 21. sociologia dezvoltării regionale și urbane; 22. Sociologia religiei (religie și putere, religie populară, religie, opresiune și libertate, eseurile lui Max Weber despre India și China, sociologia obiectivă și religia etc.); 23. sociologia științei (știința și politicile globale, instituțiile științifice și dezvoltarea cunoașterii științifice, construcția socială a cunoașterii științifice și tehnologice, utilizarea sociologiei științei etc.); 24. Ecologie socială (criză ecologică, creștere și dezvoltare, mari arii metropolitane — studii de caz, schimbare metropolitană și politică socială, noi tehnici de telecomunicații și dialectica centru — periferie, schimbări în natura socială a spațiului și noua tehnologie, politici ecologice etc.); 25. sociolingvistică (abordarea interdisciplinară a limbajului, funcțiile limbajului, psiho și sociolingvistică, limbajul intervievatorului, metode cantitative și calitative în sociolingvistică, limbaj și cultură, inclusiv în grupurile etnice, limbajul și categoriile sociale, sociolingvistica regională, etnocentrism în sociolingvistică, etnocentrismul în cercetarea comunicării interculturale, limbaj, etnicitate și conflict social, etnocentrism, sociolingvistică și teorii tradiționale, logică și metodologie în sociologie: sociolingvistica și metodologia sociologică utilizarea limbajului în contextul social, limbajul și dreptul, discursul mass-media etc.); 26. Sociotehnică (profesioniștii din domeniul științelor sociale în organizații din diferite națiuni, participarea la luarea deciziei în industrie și în sectorul public, sociotehnica și politicile democratice — strategii în debirocratizarea și descentralizarea guvernamentală, alienare — dezalienare: strategii sociotehnice la nivel internațional, național, comunitar și familial, practica socială și transformarea socială: consecințe organizaționale și sociale ale noului tehnologii în societatea postindustrială etc.); 27. Sociologia sportului (schimbarea economică și violența în sport, contradicții culturale și continuitate: sportul și schimbarea socială, sportul și stilul de viață etc.); 28. Stratificare socială (diferențierea stilurilor de viață — aspecte obiective și subiective, stratificarea în lumea a treia, mobilitate socială — studii comparative, mobilitatea socială — studii naționale, aspecte multidimensionale ale stratificării sociale); 29. devianță și control social (organizații internaționale privind criminalitatea și controlul criminalității, sociologia devianței, conflictele sociale și problemele sociale ale criminalității, criminali cu „guler albe” în țările dezvoltate, abordări metodologice și teoretice în criminologie etc.); 30. Sociologia muncii (automatizarea și viitorul gulerelor albe, noile tehnologii și munca industrială, condițiile vieții de muncă, munca în întreprinderile mici, munca și schimbarea socială) etc.; 31. Sociologia migrațiilor (teorii sociologice, metode și tehnici de studiere a migrației, cauze și consecințe ale migrației ilegale etc.); 32. femeile și societatea (teorii feministe, femeia și politica socială, femeia și familia, femeia, cultura și politica, femeile în condițiile crizei socio-economice); 33. Logica și metodologia în sociologie (cercetarea socială empirică și utilizarea tehnicilor în cercetările marxiste, fundamentele filosofice ale cunoașterii sociologice, relația dintre concepte și teorii, abordări metodologice în analizele tipologice, interpretarea datelor calitative, problemele validității, programele de cercetare și realitatea socială, modele complexe în științele de analiză a datelor, direcții și rezultate metodologice în cercetarea sociologică etc.); 34. Sociologia tinereții; 35. Comitetul pentru analiza conceptuală și terminologică (epistemologia sau sociologia științei); 36. Teoria și cercetarea alienării (teoria și metoda marxistă, munca alienată în țările dezvoltate, alienare și comunitate, alienare și sănătate mentală etc.); 37. Sociologia artelor (rolul artei în schimbarea socială, mediatori, piețe și

instituții de artă, aspecte sociologice ale artei tradiționale, moderne și postmoderne, arta și alienarea, curente teoretice în sociologia artei, artele noneuropene și dominarea europeană, producția științifică și producția artistică etc.); 38. biografie și societate (teorii alternative în analiza biografică: hermeneutică, semiotică, fenomenologia, psihoanaliza, teoria feministă, marxismul, criticismul literar, procese istorice și discontinuități biografice, muncă, cultură și biografie, modele culturale ale identității, biografie — timp și structură, povestiri despre viață și istorii de familie, autobiografiile etc.).

Remarcăm faptul că problemele care impun o abordare complexă vor fi dezbătute în ședințe speciale la care vor participa mai multe comitete de cercetare interesate. În afară de simpozioane și reuniuni ale comitetelor de cercetare permanente, programul Congresului prevede desfășurarea de reuniuni de grupuri de lucru, grupuri ad-hoc, sesiuni speciale și sesiuni ad-hoc. Prin problematică, rețin atenția: grupul de lucru „sociologie comparativă”, care va dezbate: analize comparative ale democrațiilor pluraliste, concepte și strategii în cercetările comparative, cercetarea interdisciplinară și cercetarea comparativă, teoria cercetării empirice comparative, metode în cercetarea comparativă, analize comparative ale regimurilor autoritare, sociologia culturii, sociologia politică, cercetarea în sociologia comparativă; grupul de lucru „psihologie socială”: schimbări psihosociale ale personalității și relațiilor interpersonale, aspectele psihosociale ale schimbărilor maselor sociale, problemele psihosociale ale vieții cotidiene etc.; în 7 grupuri ad-hoc vor fi abordate probleme ale sociologiei clinice, alegerii sociale, (alternative și limitele alegerii sociale, participarea la mișcări sociale), mișcări muncitorești (mișcarea muncitorească și sindicalismul, mișcarea muncitorească și autoritarismul), sociocibernetică și teoria sistemului social, sociologia agriculturii, sociologia populației (modernizarea și schimbarea populației), indicatorii sociali.

Se vor organiza reuniuni speciale ale unor asociații internaționale: Asociația internațională a sociologilor de limbă franceză, Asociația internațională de sociologia cunoașterii etc.

Reuniuni tematice vor organiza și cele 11 sesiuni ad-hoc, respectiv critica sociologică a intelectualilor (intelectuali, expert în cunoaștere și capitalul cultural, elitele moderne și dezvoltarea: ideologii și expertize) orientări în microsociologie, dialectică și sociologie, dezvoltare globală, sociologia claselor și mișcărilor sociale, sociologia valorii etc. În afară de reuniunile succint menționate mai sus, vor fi organizate întâlniri între specialiști înainte și după congres pe teme cum ar fi: perspective comparative asupra politicilor tehnologice, studii din perspectiva sociologiei lui Max Weber în societăți noneuropene, revoluția verde și schimbarea social-politică, urbanizarea și schimbarea socială, ideologia și transformarea socială etc.

Viitorul congres mondial de sociologie se anunță a fi una dintre cele mai semnificative dezbateri privind schimbarea și dezvoltarea societăților contemporane, la care și vor aduce contribuția oameni de știință din toate țările lumii.

Ion Iordăchel

Dezbateri științifice organizate cu prilejul apariției lucrării „Introducere în sociologia devianței”

de: Dan Banciu, Sorin Rădulescu, Marin Voicu,

Constanța, 31 ianuarie 1986

În ziua de 31 ianuarie a.c. a avut loc la Constanța o dezbateri științifică prilejuită de prezentarea cărții *Introducere în sociologia devianței* (autori: Dan Banciu, Sorin M. Rădulescu, Marin Voicu).

La această dezbateri, organizată de Școala interjudețeană de partid Constanța, Cabinetul de partid județean Constanța, împreună cu tribunalul județean, au luat parte sociologi, psihologi, juriști, activiști de partid, lucrători în domeniul muncii politice și obștești, cursanți. Au participat prof. univ. dr. Ion Iordăchel — șeful catedrei de sociologie din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”, redactor șef al revistei „Viitorul Social”; George Timcu — scriitor, redactor șef al Editurii Științifice și Enciclopedice; prof. dr. Ștefan Costea — secretar științific al Academiei de Științe Sociale și Politice, redactor șef adjunct al revistei „Viitorul Social” și toți cei trei autori.

Este necesar să subliniem utilitatea dezbaterii atât din punct de vedere al inițiativei lansării, în cadrul unui grup de specialiști, a unei lucrări cu o asemenea tematică aparte, cât și din

perspectiva întăririi colaborării științifice dintre reprezentanții aparținând domeniului cercetării științifice și celui al practicii sociale, a concertării eforturilor pentru identificarea și rezolvarea problemelor sociale pe care le ridică în perioada actuală activitatea de edificare a socialismului și comunismului în țara noastră. „Există mai multe probleme la care sociologii, juriștii, specialiștii în domeniul științelor sociale pot oferi un răspuns. Cartea pe care o dezbatem reprezintă numai unul dintre aceste posibile răspunsuri care furnizează organelor de decizie propuneri de soluții și măsuri de optimizare într-un domeniu care privește asigurarea climatului de legalitate și promovarea ordinii de drept în societatea noastră, creșterea vigilenței și atitudinea intransigentă față de încălcarea legilor și normelor de conviețuire socială. Prin conținutul ei științific și prin măsurile practice propuse, lucrarea celor trei autori îndreptățește pe deplin organizarea unei asemenea dezbateri care se situează, de altfel, în continuarea altor manifestări de acest fel care au ca scop nemijlocit stringerea legăturilor între specialiștii aparținând unor domenii diferite, accentuarea cooperării și colaborării interinstituționale și interdisciplinare, pentru o contribuție activă la rezolvarea problemelor actuale ale construcției socialismului în România. Prezența în mijlocul nostru a conducerii revistei „Viitorul social” și a Editurii Științifice și Enciclopedice dovedește, de altfel, că o asemenea problemă cum este aceea a devianței și delinvenței nu poate fi ignorată și că, în consens cu principiile stabilite de partidul nostru, cercetătorii din domeniul sociologiei și practicienii din domeniul dreptului au datorita de a analiza în mod temeinic cauzele care determină sau facilitează săvârșirea unor manifestări antisociale. Numai o cercetare efectuată cu eforturi reunite poate fi eficientă iar din acest punct de vedere colaborarea celor trei autori s-a dovedit pe cit de fructuoasă, pe atât de exemplară pentru tendințele actuale de cooperare interinstituțională în cercetarea din științele sociale”.

Apreciind actualitatea și importanța lucrării în lumina documentelor de partid și de stat cu privire la activitatea de prevenire a încălcării normelor de conviețuire socială în societatea noastră, scriitorul *George Timcu* — redactor șef al Editurii Științifice și Enciclopedice s-a referit în cuvîntul său la eforturile făcute de personalul editurii pentru a valorifica gîndirea originală promovată în sociologia și filosofia românească și informațiile relevante rezultate din cercetările de teren întreprinse în domeniul științelor sociale. „În consens cu cele mai bune tradiții ale editurii noastre și cu exigențele politicii editoriale — a apreciat el — publicăm cele mai valoroase lucrări din diferite zone de activitate științifică, pentru a oferi cititorilor un eșantion reprezentativ al eforturilor care se întreprind pe plan național și internațional și pentru a îmbunătăți contribuția diferitelor discipline la optimizarea acțiunii sociale și la soluționarea problemelor specifice ale practicii sociale. Un prestigiu meritat din acest punct de vedere și l-a cîștigat colecția „Biblioteca de sociologie” dedicată, după cum se știe, celor mai semnificative cercetări teoretice, metodologice și de teren din sociologia românească. Apariția în cadrul acestei colecții a lucrării *Introducere în sociologia devianței* îndreptățește aceste aprecieri, dovedind că editura este deschisă oricăror preocupări științifice reprezentative și valide din gîndirea românească. Lucrarea este una dintre cele mai valoroase lucrări editate în colecția noastră, reprezentînd un eveniment editorial care a imbinat în mod fericit intuiția și munca redactorului de carte — tovarăsa Maria Stanciu, eforturile autorilor și solicitările publicului. Colaborarea fructuoasă între editură și autori a pus astfel la îndemîna cititorului un util instrument de lucru într-un domeniu mai puțin abordat de literatura științifică românească, oferind reperele unei noi discipline ale cunoașterii sociologice. Reprezînd sinteza unui domeniu interdisciplinar prin excelență, cartea se va bucura, credem, de o largă audiență din partea publicului. În continuare, scriitorul *George Timcu* a prezentat cîteva dintre premisele editoriale ale acestui an, oprindu-se, cu prioritate, la intențiile de valorificare a unor autori reprezentativi pentru teoria sociologică și filosofică românească din perioada interbelică ca și pentru eforturile actuale care se întreprind în aceste domenii de către tinăra generație de autori.

Referindu-se în cuvîntul său la oportunitatea dezbaterii pe marginea cărții *Introducere în sociologia devianței* și la necesitatea multiplicării în viitor a unor asemenea acțiuni prilejuite de evenimente editoriale importante, prof. dr. *Ștefan Costea* — redactor șef adjunct al revistei „Viitorul social” a apreciat că lucrarea este valoroasă nu numai din punct de vedere al ineditului tematicii, dar mai ales din punct de vedere al conținutului său științific, al drumului pe care-l deschide unei noi arii de preocupare pentru sociologii din țara noastră — sociologia problemelor sociale. „Principalele concepte care stau la baza edificării acestui domeniu sînt socializarea, integrarea și controlul social. Aceste concepte, care desemnează procesele, mecanismele și instituțiile principale prin intermediul cărora orice societate își asigură, prin conduite adecvate ale membrilor săi, consistența și coeziunea sa internă, sînt fundamentale pentru sociologia clasică și contemporană, deoarece sintetizează esența problemelor de bază ale teoriei sociologice constînd în: clarificarea raporturilor dintre individ și societate, evidențierea relațiilor existente între sistemul social — sistemul cultural — sistemul personalității, evaluarea raportului dintre ordinea socială și schimbarea socială. Cele trei concepte care oferă de fapt, premisele principale ale cărții și, implicit, ale domeniului abordat sintetizează o mare parte din eforturile gîndirii sociologice în legătură cu relația ordine-schimbare, analizată de teoria sociologică în cadrul a două orientări principale: prima orientare privește modul în care indivizii se adaptează la societate; cea de a

doua orientare se referă la modul în care societatea integrează indivizii, modelându-le comportamentul și personalitatea, făcându-i apti să răspundă unor sarcini cu caracter colectiv. Alcătuiind substanța cărții pe care o dezbatem, analiza raporturilor specifice între aceste noțiuni și aplicabilitatea lor în cimpul larg al vieții sociale permite o înțelegere mai adecvată a modului în care se manifestă devianța și încălcarea normelor în societatea socialistă. Detașate de implicațiile lor tributare unui mod conservator de a concepe problematica raționalității sociale și a dinamicii sociale, aceste concepte oferă cadrul constituirii unei teorii sociologice de mai mare sau mai mică amploare (teoria dezorganizării sociale, teoria devianței comportamentale, teoria conflictului cultural-normativ, teoria patologiei sociale, teoria costurilor sociale etc.) reunite sub denumirea comună de *sociologia problemelor sociale*. Acest domeniu distinct al cunoașterii sociologice, constituit de conținutul tematic al lucrării *Introducere în sociologia devianței*, are, după opinia noastră, menirea de a revitaliza gândirea creatoare în sociologie și a semnaliza zonele problematice ale teoretizării și acțiunii în domeniul social. Lucrarea este valoroasă atât pentru a permite constituirea unei direcții noi în cercetarea sociologică românească, cât și pentru că oferă un model etiologic original în legătură cu cauzalitatea devianței și a încălcărilor legii în societatea socialistă. Apreciem utilitatea ei cu atât mai mult cu cât ea înlătură o prejudecată înrădăcinată în gândirea științifică în legătură cu fenomenul de infracționalitate din societatea noastră, care atribuie acestui fenomen cauze exclusiv externe sau exclusiv de natură morală. Replicind anumite poziții care încearcă să cantoneze inadecvat devianța exclusiv la nivelul conștiinței, pentru a o trata ca un element de «import», autorii au reușit să răspundă astfel uneia dintre cele mai presante exigențe impuse de documentele partidului nostru cu privire la necesitatea soluționării problemelor și contradicțiilor sociale specifice societății socialiste”.

Luind cuvântul prof. univ. dr. Ion Iordăchel, șeful catedrei de sociologie a Academiei „Ștefan Gheorghiu” și redactor șef al revistei „Viitorul social”, a subliniat importanța abordării de către autori a problematicii devianței din perspectiva contradicțiilor sociale. „Sintem obligați să recunoaștem că, dincolo de caracterul ei profund umanist, societatea noastră socialistă are încă de făcut față unor probleme dificile generate de săvârșirea unor manifestări antisociale, care poluează climatul moral, cadrul de legalitate și ordine socială. Deși fenomenul de devianță penală din societatea socialistă nu are amploarea și intensitatea manifestărilor sale concrete din societatea occidentală, se mențin și aici o serie de cauze și condiții care generează fenomene de neîntregire socială, socializare negativă și slab control social. Cercetările întreprinse de cei trei autori, dovedesc, de altfel, că există o corespondență între unele mutații sociale și culturale din societatea noastră și aceste fenomene. Printre aceste mutații circumscrie procesului de schimbare și dezvoltare socială se numără industrializarea, urbanizarea, mobilitatea socială și teritorială (migrația), multiplicarea fenomenelor aculturative etc. Aceste mutații au desigur, în cea mai mare parte, efecte sociale pozitive, vizibile în creșterea nivelului de trai material și spiritual al populației, dar și o serie de consecințe negative constând în integrare socială deficitară, socializare instituțională imperfectă și deficientă și control social neadecvat.

Pentru categorii ale populației care beneficiază de alt cadru de referință cultural și comportamental decît cel originar și de alte forme de control social decît cele din comunitatea tradițională, multiplele dificultăți de adaptare și integrare socială generează, adeseori, sentimente de frustrare și marginalizare concretizate în forme de devianță socială și penală. Alte contradicții apar și se manifestă în procesul constituirii, accesului și repartizării bunurilor și valorilor sociale și a redistribuirii venitului social, care se realizează uneori prin încălcarea principiilor egalității sociale socialiste. În societatea socialistă se mențin încă decalaje și diferențe între sectoare și categorii socioprofesionale, între aspirații, necesități și bunuri materiale, ceea ce face ca unii indivizi să se simtă frustrați mai mult sau mai puțin obiectiv și să alunece în zonele marginale pentru a dobîndi venituri ilicite, cîștigate fără muncă. Este evident faptul — și aceasta este o cauză importantă a devianței și delinvenței — că pentru unii tineri și nu numai tineri munca nu ocupă locul principal în structura valorilor vieții. Pe de altă parte, progresul social a impus o prelungire a perioadei de învățămînt. Este una din marile realizări ale societății noastre. Dar în măsura în care învățămîntul, diploma nu-i atestatul unei înalte calificări profesionale, ea va deveni doar instrumentul unei promovări nemeritate, cu repercusiuni nu numai asupra integrării sociale și participării la producerea de valori materiale dar și o sursă potențială de devianță. Nu trebuie ascuns nici faptul că mulți părinți întrețin cu bani pe copii și tineri, inclusiv după ce și-au încheiat pregătirea profesională, perpetuîndu-se «infantilismul» pînă spre 30 de ani. Dar banul părinților, banul pe nemuncă conduce la inegalitate socială și nu de puține ori la trai parazitar, devianță, delinvență. Manifestările antisociale apar de regulă în condițiile unui vacuum social, cultural, moral ale cărui forme sînt socializarea imperfectă, discordantă sau negativă și care se concretizează în eșecul școlar și inadaptarea școlară, inadaptarea și neintegrarea socioprofesională, participarea la acțiunile sociale sau antisociale ale unor grupuri stradale scăpate de sub control social. Apreciem că soluționarea unor probleme critice care apar în viață și activitatea unor indivizi depinde de eforturile sistematice, conjugate și simultane ale unor instituții și organizații fundamentale din societate: familie, școală, colectivitățile de muncă, instituțiile de cultură și

educație, instituțiile specializate ale statului, mass-media. În fapt este esențial să se depășească rupturi create artificial și să se realizeze o deplină unitate, conștientizată la nivelul comportamentului uman, individual și colectiv, în planurile sau domeniile fundamentale ale societății — cel economic, demografic, politic, al învățămîntului și culturii, precum și în planul aspirațiilor, trebuințelor și intereselor specifice grupurilor și colectivităților sociale ce compun ansamblul societății noastre.

Evidențiind existența unor cauze sociale externe ale comportamentelor sociale este, cred, cel puțin la fel de important să subliniem importanța decisivă a responsabilității individuale și să formăm o *mentalitate* în acest sens. Cred că și în plan sociologic și în plan juridic se impune a fi regindită dialectica dintre «circumstanțe agravante» și «circumstanțe atenuante». Nu există nici o justificare individuală sau colectivă a comportamentelor antisociale. Numai generalizarea comportamentelor responsabile în raport cu normele și valorile pozitive ale societății, prin excluderea oricăror justificări, poate să asigure ordinea, moralitatea, autentică egalitate socială și autenticul umanism în societatea noastră socialistă.

Problemele discutate astăzi, convențional incluse într-o posibilă sociologie a problemelor sociale, pot fi înțelese și soluționate numai dacă le folosim la nivelul vieții reale a indivizilor și grupurilor sociale și le surprindem din perspectiva structurii integrale a valorilor vieții cotidiene — munca, învățămîntul, maternitatea, familia, iubirea, civismul manifestat permanent într-o societate autentic democratică. Deseori, formele slabe de manifestare a controlului social exercitate în colectivitate (mai ales în sectoarele comerț, turism, prestări de servicii, dar și în organizații economice productive antrenează manifestări cum ar fi furtul, specula, traficul de influență — incompatibile cu principiile de drept, cu normele eticii și echității socialiste. Prezentînd în cartea lor toate aceste aspecte, cei trei autori au meritul de a fi pus în lumină fenomenul de încălcare a normelor sociale din perspectiva contradicțiilor cu care se confruntă societatea noastră socialistă, realizîndu-se pe acest teren o colaborare interdisciplinară deosebit de utilă. Semnată de doi sociologi și de un jurist, lucrarea arată deschis că nu ne putem permite să ignorăm propriile noastre dificultăți, că greutățile sînt ale noastre și numai printr-o cooperare exemplară între specialiști aparținînd unor discipline diferite putem asigura prevenirea și combaterea încălcărilor legii și normelor de conviețuire socială ca obiective integrate organic „în programul complex de transformări revoluționare ale societății noastre”.

Luînd cuvîntul în încheierea dezbaterii, **Dan Bănciu, Sorin Rădulescu și Marin Voicu** — autorii lucrării *Introducere în sociologia devianței* s-au referit, pe rînd, la importanța cooperării interinstituționale și interdisciplinare în domeniul devianței penale, apreciînd că lucrarea lor reprezintă un produs nemijlocit al acestei cooperări din care pot să rezulte experiențe deosebit de utile pentru alte domenii ale practicii sociale. Lucrarea noastră — au subliniat cei trei autori — reprezintă numai un început de drum care trebuie continuat și îmbogățit cu noi informații și noi cercetări întreprinse în acest domeniu atît de vast și, deopotrivă, atît de circumscris, cum este sociologia devianței sociale. Din acest punct de vedere, autorii au arătat că pe baza noilor cercetări pe care le-au întreprins pregătesc o nouă lucrare care să îmbogățească orizontul cititorului cu noi date și noi idei, pentru a contribui în felul acesta la valorificarea unei experiențe de durată în aria fenomenului infracțional, la eforturile care se fac în prezent în cercetarea sociologică românească.

Prin oportunitatea și actualitatea ei, dezbaterea prilejuită de lansarea cărții *Introducere în sociologia devianței* a răspuns exigențelor, afirmîndu-se ca un model pentru alte dezbateri de acest fel ocazionate de alte evenimente ale peisajului editorial al gîndirii științifice originale românești.

C. Tudor,
directorul Cabinetului județean Constanța